

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 23.07.2014
Yayın Kabul Tarihi: 27.11.2014

“Toko-Demo” Adlı Almanca Ders Kitabında Ülke Bilgisi

Country Knowledge in German Course Book Named “Toko-Demo”

Doç. Dr. Muhammet KOÇAK *

Özet

Bu çalışmada Almancanın yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik olarak hazırlanan “Toko-Demo” adlı ilkököl dördüncü sınıf ders kitabı ülke bilgisi yönünden incelenmiştir. Teorik bölümde “ülke bilgisi” “ülke bilgisinin kapsamı” konusunda çeşitli tanımlara yer verildikten sonra ders kitaplarında ülke bilgisi yönünden hangi kriterlerin yer alması gerektiği ortaya konmuştur. Uygulama bölümünde ise ilgili kriterler doğrultusunda adı geçen ders kitabı incelenmiş, olumlu ve olumsuz yönleri betimlemeli yöntem çerçevesinde tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ülke Bilgisi, Yabancı Dil Öğretimi, Alman Dili Eğitimi

Abstract

The fourth grade primary school textbook “Toko-Demo” which was prepared for the teaching of German as a foreign language was analyzed in terms of country knowledge in this study. After giving various definitions about “country knowledge” and “scope of country knowledge”, criteria which should be included in the course books in terms of country knowledge were emphasized in the theoretical section. In the application section, the mentioned course book was analyzed in accordance with the related criteria; the positive and negative aspects were identified within the framework of descriptive method.

Key Words: Country Knowledge, Foreign Language Teaching, German Language Teaching

* Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, muhammetkocak@gazi.edu.tr

Diğer bütün modern ülkelerde olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyetinde de ilkokuldan itibaren bir veya birden fazla yabancı dil öğretilmektedir. İkinci sınıftan itibaren başlayan bu süreçte ilk tercihin İngilizce olduğu, bilinen bir gerçektir. İngilizceden sonra en fazla tercih edilen ilk dil konumundaki Almanca ile ilgili ders kitaplarının ilkokul dördüncü sınıf itibarıyla var olduğunu görmekteyiz. Yeni bir dille ilgili gerçekleşen bu ilk karşılaşma, aynı zamanda yeni bir ülke ve yeni bir kültür ile de tanışma anlamına gelmektedir.

Teknoloji ve iletişimdeki baş döndürücü gelişmeler neticesinde farklı milletlerden insanların git gide birbirlerine yakınlaşmaları ve daha kolay ilişki kurmaları herkesçe bilinen bir gerçektir. Bu kişilerle sağlıklı bir iletişim için öğrenilen yabancı dil, çoğu zaman tek başına yeterli olmamaktadır. İlgili yabancı dilin yanı sıra, ilgili ülkenin kültürünün ve yaşam şeklinin de öğretilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Bu açıdan yaklaşıldığında, yabancı dil eğitiminde ülke bilgisi ile ilgili konuların öğrencilere kazandırılması elzemdir. Bu vesile ile öğrenciler farklı ülkeleri ve kültürleri tanıma ve oralarda yaşayan insanları daha iyi anlama olanağı bulabileceklerdir.

Tomkova'ya göre (2007:10) yabancı dil derslerinde ülke bilgisinin ana amacı Alman toplumunun realitesi ile meşgul olunmasıdır. Öğrenciler, dilini öğrendikleri ülkedeki insanların nasıl yaşadıklarını ve nasıl davrandıklarını tanımaları ve bilmeleri gerekmektedir.

Ülke bilgisinin kapsamı

Pauldrach'a göre (1992:15):

“Ülke bilgisi Almanca dersinin en zor alanlarından birisidir. Hiçbir zaman bir sona ulaşamaz ve hiçbir zaman bitirilemez. Bu nedenle de biz onu kültürlerarası olarak adlandırmaktayız. Kabul etsek de, etmesek de her iki kutup da sürekli değişmektedir. Ülke bilgisi bu yönü ile dilbilgisi veya sesbilgisi gibi diğer derslerden farklılık göstermektedir. Dersin konuları öğrencilerin ge8480rçekten ilgilerini çeken içerikler olmalıdır (1992:5).”

Tomkova (2007:19) yaptığı araştırmada, öğrenciler arasında en sevilen ve popüler olan konuları aşağıdaki şekilde tespit etmiştir:

- Müzik
- Spor
- Filmler
- Tatil
- Yemek
- Gençlerin sorunları
- Gençlerin yaşam tarzları

Ders Kitaplarında Ülke Bilgisi

Ülke bilgisi konusunda oldukça çok sayıda araç-gereç bulunmaktadır. Fakat yabancı dil derslerinde kullanılan en önemli ders materyali konumunda olan ders kitaplarında öğrencilere erek ülke ve kültür ile ilgili en önemli bilgilerin iletilmesi beklenmektedir. Bu durum, öğrencilerin yeni bir yabancı dil öğrenirken aynı zamanda yeni bir kültür ve yeni bir ülke hakkında bilgi edinmelerini de sağlayacak ve yabancı dil dersini daha zevkli hale getirecektir.

Araştırma için Kullanılacak Kriterler

Tomkova tarafından geliştirilen kontrol listesine göre (1992:35) ders kitaplarında ülke bilgisi ile ilgili aşağıda belirtilen kriterlerin yer alması gerekmektedir.

- Özgün ve gerçek fotoğraflar kullanılmış mıdır?
- Şehir veya ülke haritalarına yer verilmiş midir?
- Günlük hayat ile ilgili özgün ve ilgi çekici metinler var mıdır?
- Edebi metinlerden kesitler kullanılmış mıdır?
- Coğrafya, tarih, kültür, eğitim sistemi ve ekonomi ile ilgili bilgi ve verilere yer verilmiş midir?
- Kullanılan kelime hazinesi öğrencileri günlük iletişime hazırlamakta mıdır? Yazılı ve sözlü sokak dilini aktarmakta mıdır?
- Hedef kültürün dilsel çeşitliliği ile ilgili bir şeyler öğretilmekte midir? (günlük konuşma dili, mesleki dil, bölgesel ve sosyal değişiklikler)
- Almanca konuşulan bütün ülkelere yer verilmekte midir?
- Günlük yaşantı ve ülke bilgisine yönelik bilgilerin gelişmesi için bu ders aracı ile ilgili ilave materyaller (DVD, CD, Video vb.) var mıdır?
- Ders kitabındaki bilgiler halen güncel ve önemli midir?

Bu çalışmada da bu kriterlere uyularak “Toko-Demo” adlı Almanca ders kitabında ülke bilgisi konusundaki yaklaşımlara yer verilip verilmediği betimlemeli yöntemle ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

“Toko-Demo” Adlı Ders Kitabı

Dördüncü sınıf öğrencilerine Almanca’yı öğretebilmek amacıyla Fatma Parlatır, Mehmet Bektaş, Zuhâl Bıyık ve Müşerref Sert tarafından yazılmış ve 2012 yılında basılmış bir ders kitabıdır. 114 sayfalık kitap altı modülden oluşmaktadır ve Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren Almanca ders kitabı olarak kullanılmaktadır.

Bu bilgilerin ışığında adı geçen kitapta yer alan ülke bilgisi ile ilgili konular somut örneklerle analiz edilecektir.

5. Was ist wo? Ordne zu.

Berlin	Hamburg	Köln	München	Wien

2. Sucht die Bilder auf der Karte auf Seite 2. Ordne zu.

1 Bremer Stadtmusikanten

10 Auto-Industrie

3 Ski-Tourismus

5 Buchmesse

6 Schloss Schönbrunn

2 Schwarzwald

8 W. A. Mozart

7 Kölner Dom

13 Käse

4 Brandenburger Tor

9 Märchenschloss

11 Hamburger Hafen

12 Schweizer Uhren

14 Schokolade

mit Hilfe hier ...

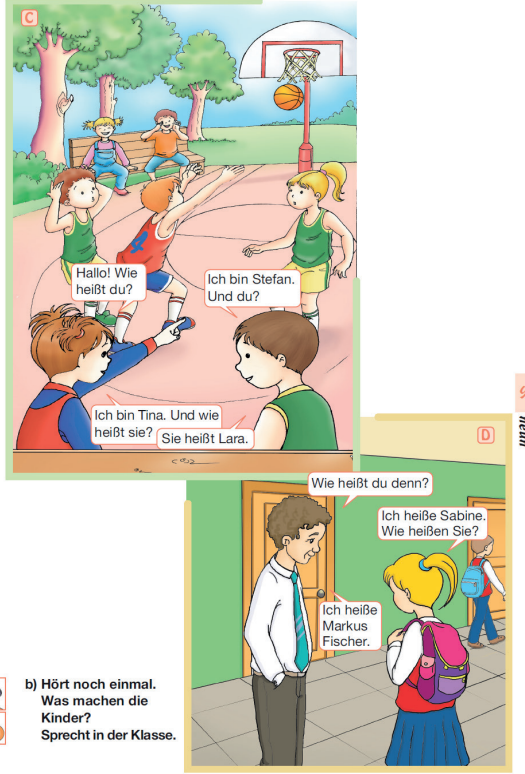
- deutschsprachige Länder, Städte, Sehenswürdigkeiten benennen
- internationale Wörter erkennen
- mich und andere vorstellen
- jemand begrüßen und verabschieden
- Befinden erfragen und angeben

München		
Berlin		
Hamburg		
Köln		
Bremen		
Frankfurt		
Stuttgart		
Österreich		
Schweiz	14	

Öğrenciler ders kitabının ilk sayfasını açar açmaz Almanca konuşulan ülkeler realitesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu vesile ile Almanca konuşulan ülkeler, bu ülkelerin önemli şehirleri, sembolleri ve turistik yerleri öğretilmek istenmektedir.

Bir eşleştirme alıştırması ile öğrenciler Almanya haricinde Avusturya ve İsviçre’de de Almanca konuşulduğunu öğrenmektedirler. Bunun yanı sıra ilgili ülkelerin önemli şehirleri, bu şehirlerin sembolleri ve turistik yerleri de bu aktivite ile öğrenilmektedir. Örneğin; Münih (Masal Şatosu), Berlin (Brandenburg Kapısı), Hamburg (Hamburg Limanı), Köln (Köln Katedrali), Bremen (Bremen Mızıkacıları), Frankfurt (Kitap Fuarı), Stuttgart (Araba Endüstrisi & Kara Orman), Avusturya (Viyana, Schönbrunn Sarayı, W. A. Mozart) ve İsviçre (Bern, Kayak, İsviçre Saatleri, Peynir) gibi semboller.

Ülke bilgisel açıdan bakıldığında bu ve buna benzer bilgilerin aktarılması çok başarılı olarak yorumlanabilir.

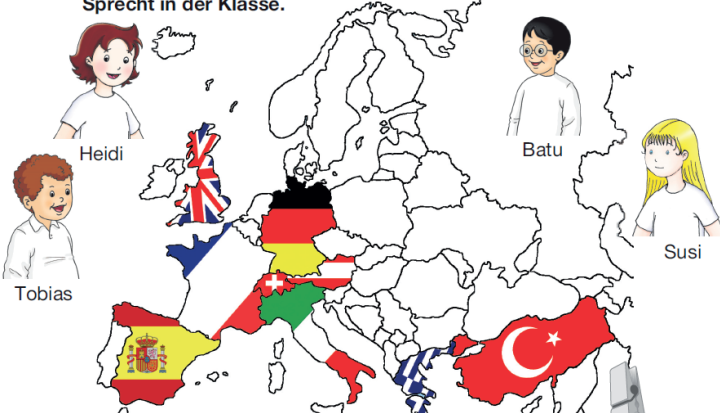
Bir başka öğrenme aktivitesinde hedef, kendini ve başkalarını tanıtmaya becerisinin edinilmesidir. Yukarıdaki resimde Türk öğrenciler ilk kez Alman isimleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Burada Tina, Lara, Sabine, Stefan ve Markus gibi kız ve erkek isimlerini öğrenmektedirler.

Diğer resimde ise Alman okulundan bir sahne yansıtılmaya çalışılmıştır. Fakat burada Alman okullarında öğrencilerin okul üniforması giymedikleri gözden kaçmıştır. Bunun yanı sıra çizim yerine Alman okulunda çekilmiş bir fotoğraf karesinin kullanılması daha etkili olurdu. Bu sayede Türk öğrenciler, yaşlıları ile bir karşılaştırma yapma olanağı bulabilirdi.

1. Woher kommst du?

a) Schau dir die Landkarte an. Welche Flaggen und Länder siehst du?
Sprecht in der Klasse.

İkinci modülde yer alan bir öğrenme aktivitesinde amaç, öğrencilerin memleketlerinin (kökenlerinin) neresi olduğu konusunda soru sorabilme ve bu tarz sorulara cevap verebilme becerilerinin edinilmesidir. Buna bir katkı oluşturmak amacıyla da bazı ülkelerin konumlarının ve bayraklarının yer aldığı bir haritaya yer verilmiştir. Bu aktivite aracılığı ile öğrenciler Almanca konuşulan ülkelerin bayrakları ve bu ülkelerin Türkiye'ye uzaklıklarını öğrenme olanağı bulabilmektedirler. Ülke bilgilere bu aktivite de başarılı olarak kabul edilebilir.

Hör zu und sing mit.

Laurentia, liebe Laurentia mein

Laurentia, liebe Laurentia mein
 Lau ren tia, lie be Lau ren tia mein, wann
 wol len wir wie der bei sam men sein? Am
 Mon tag! Ach wenn es doch end lich schon Mon
 tag wär, und ich bei mei ner Lau ren tia
 wär, Lau ren tia wär!

Laurentia, liebe Laurentia mein,
 wann wollen wir wieder beisammen sein?
 Am Dienstag!
 Ach wenn es doch endlich schon Montag,
 Dienstag wär, und ich bei meiner Laurentia
 wär, Laurentia wär!

Üçüncü modül, içerisinde haftanın günlerinin vurgulandığı “Laurentia, liebe Laurentia mein” adlı bir Alman halk türküsüyle başlamaktadır. Bu türkü vasıtasıyla öğrenciler Alman şarkıları hakkındaki ilk deneyimlerini gerçekleştirdikleri için, bu aktivite de Alman kültürünü yansıtmaya açısından başarılı olarak kabul edilebilir.

2. Der Stundenplan der Klasse 4A.

a) Schau den Stundenplan an. Schreib die Fächer an die Tafel.

Ich habe am Montag Deutsch. Das macht spass. Aber Mathe ist langweilig.

Zeit	Montag	Dienstag	Mittwoch	Donnerstag	Freitag
7:30-8:15	Deutsch	Wenken	Deutsch	Englisch	
8:25-9:10	Deutsch	Wenken	Mathe	Deutsch	Mathe
9:30-10:15	Mathe	Englisch	Mathe	Mathe	Kunst
10:25-11:10	Sachunterricht	Englisch	Musik	Sport	Sport
11:20-12:05		Deutsch	Kunst	Sport	Sachunterricht
12:35-13:20		Religion	Sachunterricht	Deutsch	Deutsch

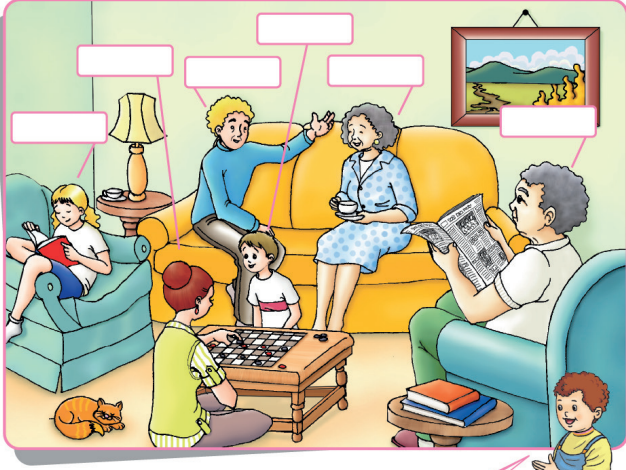
Bir başka aktivitede ise Alman okuluna göre düzenlenmiş bir ders programı ile karşılaşmaktadır. Burada hedef, öğrencilerin kendi dersleri ile karşılaştırma yaparak, haftanın günlerinin ve Almanya’da hangi derslerin var olduğu bilgisinin kazandırılmasıdır.

Almanya’daki okulların dördüncü sınıflarında hangi derslerin okutulduğu ülke bilgisel bir unsurdur. Bu etkinlik ile öğrenciler Almanya’daki dersler ile ilgili bilgi sahibi olmaktadır.

1. Tobias erzählt.

a) Lies den Text und schreib die Familienmitglieder in die Kästchen.

Ich heiÙe Tobias und das ist meine Familie. Das sind meine Eltern. Mein Vater Gerd und meine Mutter Susanne. Wir sind drei Geschwister. Ich habe eine Schwester und einen Bruder. Meine Schwester heiÙt Tina und mein Bruder heiÙt Leonard. Unsere Katze heiÙt Mieze. Das sind meine GroÙeltern. Mein Opa Hans und meine Oma Emily. Und das ist ihr Hund Boss. Ich liebe meine Familie.

Dördüncü modüle Tobias adlı karakterin aile bireylerinin yer aldığı bir resim bulunmaktadır. Tobias burada hepsini tanıtmaya çalışmaktadır. Ülke bilgisel açıdan bakıldığında kültürlerin aile yapıları çok önemlidir. Bu resim aracılığıyla ise öğrenciler ilk kez bir Alman ailesi görme olanağını elde etmektedirler. Fakat burada da çizilmiş bir resim yerine bir fotoğrafın kullanılmış olması daha yerinde olurdu.

1. Der Tag von Nazlı Yaren.

a) Schau die Bilder an. Sieht dein Tag auch so aus?
Sprecht in der Klasse.

essen
ich esse
du isst
er } isst
sie }
es }
Sie essen

auf 'stehen

ich stehe... auf
du stehst... auf
er }
sie }
es }
Sie stehen... auf

a

b

Ich stehe morgens um Uhr auf und frühstücke.

Ich gehe um Uhr in die Schule.

c

d

Ich esse mittags um Uhr in der Schule.

e

Ich komme um Uhr nach Hause.

f

Ich mache um Uhr meine Hausaufgaben.

g

Ich fahre so um Uhr Rad.

h

Ich esse abends um Uhr.

b) Schau dir die Bilder an. Hör zu.

c) Hör zu und ergänze die Uhrzeiten.
Kontrolliert zu zweit.

i

Abends lese ich gern und schlafe um Uhr.

j

Beşinci modülde Nazlı Yaren adlı bir öğrencinin günlük aktivitelerinin yer aldığı bir resime yer verilmektedir. Ne zaman uyandığı, ne zaman kahvaltı yaptığı, ne zaman okula gittiği, okul haricinde neler yaptığı gibi eylemler fotoğraflarla ortaya konmaktadır.

Eğer bu aktiviteler bir Türk değil de, bir Alman öğrenciye ait olsaydı, Türk öğrenciler Alman çocukların günlük aktivitelerini öğrenme olanağı elde etmiş olurlardı. Ülke bilgisel açıdan bakıldığında böylesi daha etkili olurdu.

3. Jonas lebt in der Schweiz.

- a) Was meinst du, wie ist das Wetter in der Schweiz? Sprecht in der Klasse.
b) Lies den Text.

Hallo,

Ich bin Jonas, ich lebe in der Schweiz. Bei uns ist der Winter sehr lang und der Sommer kurz. Im Winter ist es sehr kalt und es schneit sehr viel. Ich spiele Schneeball, baue Schneemann und fahre Ski. Ich mag den Frühling sehr, ich mag Picknick machen, auf der Wiese spielen und wandern. Die Blumen blühen auf und es ist überall bunt. Das finde ich toll.

Son modülde hedef, mevsimlerin öğrencilere öğretilmesidir. Bu bağlamda Tom adında İsviçreli bir öğrenci İsviçre'deki iklimi anlatmaktadır. Bu bilgilerden hareketle öğrenciler, İsviçre'nin havası hakkında bilgi sahibi olmaktadır ve İsviçre'de kış mevsiminin çok uzun, karlı ve soğuk olduğunu, yaz mevsiminin ise kısa sürdüğünü öğrenmektedirler.

Ar:

Betreft:

Liebe Jasmin,
bald habe ich Sommerferien. In der Türkei sind die Sommerferien sehr lang.
Im Sommer ist es in der Türkei sehr warm. Die Ferien sind im Juni, Juli, August und September. Es sind fast drei Monate. Dieses Jahr bleiben wir zu Hause. Mein Vater hat keine Zeit, er arbeitet viel. Ich bin gerne zu Hause. Wir haben ein großes mit . Mein Zimmer ist groß und gemütlich.
Es ist mein Lieblingsplatz. Und du? Was machst du in den Ferien? Wann beginnen die Sommerferien in Deutschland? Hast du Lust in die Türkei zu kommen? Dann können wir zusammen Rad fahren, spazieren gehen, wandern, Picknick machen und natürlich schwimmen.
Schreib mir bald!
Liebe Grüße
Nil

 = das Haus = der Garten

Kitapta yer alan son öğrenme aktivitesinde ise Nil adlı bir karakterden Jasmin adlı bir kişiye yazılmış bir e-posta yer almaktadır. Nil, Türkiye'deki yaz tatilinden ve tatil aktivitelerinden bahsettikten sonra, Jasmin'e Almanya'daki tatilin ne zaman başladığını ve tatilde neler yapıldığını sormaktadır.

Eğer e-posta tam tersi şekilde yapılandırılmış olsa ve Nil yerine Jasmin e-postayı yazmış olsaydı, öğrenciler Alman yaşatlarının tatil etkinliklerini öğrenmiş olacaktı ve kendi aktiviteleri ile karşılaştırabileceklerdi.

“Toko-Demo” Adlı Ders Kitabının Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Bu başlık altında, araştırmanın başında verilen kontrol listesine göre ilgili ders kitabının olumlu ve olumsuz yönleri aktarılacaktır.

Olumlu Yönleri

- Almanca konuşulan bütün ülkeler hakkında bilgiler sunulmuştur.
- Özgün ve gerçek fotoğraflar kısmen kullanılmıştır.
- Haritalar gibi grafiklere yer verilmiştir.
- Günlük hayatla ilgili özgün ve ilgi çekici metinler yer almaktadır.
- Erekkültür ile Almanca konuşulan bölgelerdeki hedef kültür arasında karşılaştırmalar vardır.
- Ders kitabındaki bilgiler ve metinler halen güncel ve önemlidir. Politika gibi güncelliğini çabuk kaybedebilecek konulardan kaçınılmıştır.

Olumsuz Yönleri

- Edebi metinlerden kesitler yer almamaktadır.
- Alman eğitim sistemi ile ilgili bilgi ve verilere (okullar, not sistemi vb.) yer verilmemektedir.
- Yazılı ve sözlü sokak dili aktarılmamaktadır.
- Bu ders kitabına ait günlük yaşantı ve ülke bilgisi ile ilgili bilgilerin gelişmesi için CD, DVD, Video gibi ilave materyaller bulunmamaktadır.
- Bazı aktivitelerde (aile bireyleri, okul vb.) gerçek hayata dair fotoğraflar kullanılmamıştır.

Sonuç

Ülke bilgisi Almanca öğretimi için önemli bir rol oynamakta ve öğrencilerin motivasyonunun artmasına yardımcı olmaktadır. Ders kitaplarının en önemli ders gereci olarak kabul edilmesinden ötürü, ülke bilgisi ile ilgili bilgilerin de ders kitaplarında yer alması beklenmektedir. Öğrenciler, buradan edinecekleri bilgiler ışığında, dilini öğrendikleri ülke ve kültür hakkında da bilgi sahibi olacaklar ve hatta

bu bilgileri kendi ülke ve kültürleri ile karşılaştırma olanağını da elde edeceklerdir. Bu da öğrencilerin kendi ülkeleri ve kültürlerine farklı bir bakış açısıyla bakmalarına olanak sağlayacaktır.

Bu bağlamda, ülke bilgisinin “Toko-Demo” adlı ders kitabında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Araştırma esnasında bahsedilen olumsuz yönlere rağmen, adı geçen bu ders kitabının ülke bilgisel açıdan derslerde kullanılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Erdmenger, Manfred, (1996). *Landeskunde im Fremdsprachenunterricht*. Ismaning: Hueber Verlag.
- Parlatır Fatma., Bektaş Mehmet, Bıyık, Zuhul, Sert, Müşerref, (2012). *Toko – Demo. İlköğretim 4. Sınıf Almanca Ders Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları.
- Parlatır Fatma., Bektaş Mehmet, Bıyık, Zuhul, Sert, Müşerref, (2012). *Toko – Demo. İlköğretim 4. Sınıf Almanca Öğrenci Çalışma Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları.
- Pauldrach, Andreas, (1992). Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren. In: **Fremdsprache Deutsch**, Heft 6, Goethe Institut.
- Reinbothe, Roswitha, (1997). Landeskunde in der Deutschlehrerausbildung. **Info DaF**, 24, IV: 499-513.
- Tomková, Ivona, (2007). *Landeskunde und ihre Stellung in Lehrwerken für Deutsch*. Diplomarbeit. Masaryk Universität Pädagogische Fakultät.
- Ünver, Şerife, Genç, Ayten, (2009). Proje Tabanlı “Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi” Dersi. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı 37: 189-200.
- Zeuner, Ulrich, (2009). *Landeskunde und interkulturelles Lernen*. Dresden: Institut für Germanistik, Lehrbereich Deutsch als Fremdsprache

